

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Zuzany Bystřické a soudců
Lubomíra Majerčíka a Mariana Kokeše ve věci

žalobkyně: A. B.
proti
žalovanému: Úřad městské části města Brna, Brno-střed
sídlem Dominikánská 264/2, 602 00 Brno

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v zařazení
nezletilého R. B., narozeného dne X, do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících
pod § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a vedení nezletilého v této
evidenci,

takto:

- I. Žaloba se **odmítá**.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

- Žalobou doručenou krajskému soudu dne 28. 5. 2024 se žalobkyně domáhá ochrany před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v zařazení nezletilého R. B., narozeného dne X, do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících pod § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a vedení nezletilého v této evidenci. Přílohou žaloby je Záznam o vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, Úřadu městské části Brno-střed, Odboru sociálního a zdravotního (dále také „OSPOD“), sp. zn. Om 109/2024, č. j. MCBS/20240057299/PAVR, ze dne 19. 3. 2024; Posouzení naléhavosti případu, OSPOD, sp. zn. Om 109/2024, č. j. MCBS/2024/0057542/PAVR, ze dne 19. 3. 2024; Základní vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, OSPOD, sp. zn. Om 109/2024, MCBS/2024/0057549/PAVR, ze dne 19. 3. 2024; Úřední záznam, OSPOD, sp. zn. Om 109/2024, č. j. MCBS/2024/0058106/PAVR, ze dne 3. 4. 2024; Individuální plán ochrany dítěte, OSPOD, sp. zn. Om 109/2024, č. j. MCBS/2024/0057449/PAVR, ze dne 3. 4. 2024, Vyhodnocení potřeb, OSPOD, sp. zn. Om 109/2024, nedatováno; dopis třídního učitele rodičům, nedatován.
- Ze žaloby a připojených příloh se podává, že na základě oznámení základní školy se OSPOD začal zabývat situací R. B. (nar. X), syna žalobkyně, navštěvujícího 9. ročník základní školy. Ten měl upravovat prostřednictvím umělé inteligence volně dostupné fotografie spolužáků, aby vypadaly jako nahé. Se synem provedla dne 3. 4. 2024 pracovnice OSPOD pohovor. Protože jeho jednání mělo prvky trestného činu, byl vyhodnocen jako dítě podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále „ZSPOD“). S rodinou byl sestaven Individuální plán ochrany dítěte a bylo sepsáno Vyhodnocení potřeb.

3. Žalobkyně namítá, že je na svých právech přímo zkrácena nezákonným zásahem, spočívajícím v zařazení syna do evidence a jeho vedení v této evidenci dle § 6 ZSPOD. Tímto zařazením se má aktivovat celá řada oprávnění OSPOD a řada povinností rodičů vůči zmíněnému orgánu. Žalovaný na základě napadeného zásahu vypracovává individuální plán ochrany dítěte a podrobné vyhodnocení situace dítěte. Žalovaný tím zasahuje do jejího práva vychovávat své dítě. Otázkou podle ní zůstává nezákonnost zásahu. Žalovaný svůj záměr řádně neodůvodnil, objektivní důvody pro tento postup ani neexistují, nezbytné intenzity případ jejího syna nedosahuje. Školská zařízení mají možnost řešit obdobné záležitosti v rámci svých pravomocí. Žalobkyně přitom odkazuje na judikaturu správních soudů.
4. Ustanovení § 6 ZSPOD vymezuje, na jaké děti se zaměřuje sociálně-právní ochrana. Tento výčet je demonstrativní. Jedná se např. o děti, které spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití, pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Podle § 54 ZSPOD vede obecní úřad obce s rozšířenou působností evidenci dětí uvedených v § 6 téhož zákona.
5. Soud se nejprve zabýval naplněním podmínek řízení, neboť jejich splnění je nezbytným předpokladem pro připuštění věcného přezkumu žaloby ze strany soudu.
6. Podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s. ř. s.“), se může každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný. V tomto typu žaloby musí tedy žalobce vymezit to, v čem spatřuje nezákonný zásah, a ze žalobního tvrzení musí být patrný též správní orgán, jemuž je tento zásah přičitatelný. Účinky podané žaloby pak nastupují pouze ve vztahu k tvrzenému nezákonnému zásahu, který žalobce v žalobě označil.
7. Podle již ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je předpokladem pro poskytnutí ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu kumulativní naplnění následujících pěti podmínek – žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, který není rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka) (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 7. 2012, č. j. 1 Aps 5/2012-38). Není-li tedy byť jen jediná ze zákonných podmínek splněna, nelze ochranu před zásahem správního orgánu poskytnout (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005-65, či rozsudek ze dne 9. 1. 2013, č. j. 1 Aps 10/2012-20).
8. Jak plyne z výše uvedeného, o zásah ve smyslu § 82 s. ř. s. se v první řadě jedná pouze za předpokladu, že v žalobě tvrzeným jednáním by žalobce mohl být alespoň potenciálně přímo zkrácen na svých právech. To konkrétně znamená, že mezi napadeným zásahem a tvrzeným porušením práv musí existovat bezprostřední vztah. Zákon pojem nezákonného zásahu, pokynu nebo donucení blíže nedefinuje. Jde o vcelku různorodou skupinu úkonů, které nenaplnějí znaky rozhodnutí, a přesto jsou způsobilé zasáhnout do právní sféry konkrétních jedinců, přímo je zkrátit na právech (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2007, č. j. 2 Aps 1/2007-58). Musí se jednat o opatření, které je závazné a lze jej vynutit (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2008, č. j. 2 Aps 3/2007-91). Soud má za to, že tak tomu v daném případě není, neboť žalobkyně po soudu

požaduje ochranu proti zásahu směřovaného vůči jejímu synovi. Tím však nelze mít za splněnou onu podmínku existence bezprostředního vztahu mezi napadeným zásahem a přímým zkrácením práv žalobkyně.

9. Žalobkyně v této souvislosti poukazuje na následující rozsudky správních soudů: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 12. 2023, č. j. 1 Ads 91/2023-64; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2024, č. j. 6 A 126/2023-53; rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 5. 2023, č. j. 29 A 91/2022-87. Poslední zmíněný rozsudek byl zrušen Nejvyšším správním soudem v prvně uvedené věci.
10. Z uvedené rozhodovací činnosti správních soudů mj. vyplývá, že nedůvodné zařazení do evidence podle § 54 a § 55 ZSPOD, obnášející mj. shromažďování osobních údajů včetně osobních údajů zvláštní kategorie (dříve tzv. citlivých) k dítěti a jeho rodině i bez jejich souhlasu, může představovat zásah do veřejných subjektivních práv (výše cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu, bod 22). Nejvyšší správní soud současně vyjádřil pochybnosti o aktivní legitimaci žalobců – rodičů, kteří sami do evidence podle § 54 a 55 ZSPOD zařazení nebyli. Odkázal přitom na vlastní rozsudky ze dne 26. 5. 2023, č. j. 3 As 325/2022-75, a ze dne 1. 11. 2023, č. j. 6 As 277/2022-97. Ty akcentují požadavek na *přímou, nezprostředkovanou* dotčenost rodičů na jejich veřejných subjektivních právech, negativní projev v právní sféře práv žalobců, nikoliv osoby třetí. Městský soud v Praze uznal dotčenost matky nezletilého. Její žaloba nicméně směřuje vůči širšímu okruhu zásahů. Kromě zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí také proti výkonu neohlášeného sociálního šetření v domácnosti žalobkyně.
11. Na základě výše uvedených východisek dospěl krajský soud k závěru, že samotné zařazení nezletilého syna do příslušné evidence a jeho vedení v něm nezakládá přímou dotčenost rodiče na jeho subjektivních veřejných právech. V jiné situaci by byla žalobkyně, pokud by napadala současně i vedení vlastní osoby v související dokumentaci, případně by svou žalobu směřovala proti navazujícím zásahům, jako je sociální šetření v domácnosti, vyžadování povinnosti spolupracovat s orgány sociálně-právní ochrany, povinnost dostavovat se k osobnímu jednání podle § 53 odst. 2 ZSPOD. Pak by bylo skutečně možné mluvit o zásahu do práva rodiče na péči o dítě a jeho výchovu ve smyslu čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Tímto způsobem však žalobkyně procesně nepostupovala.
12. Soud dospěl k závěru, že nebyly splněny první dvě výše uvedené podmínky pro založení legitimace žalobkyně k zahájení řízení o ochraně před nezákonným zásahem. Soud proto žalobu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., dle kterého „*nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže byl návrh podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou*“.
13. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 3 věty první s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Zuzana Bystřická v.r.
předsedkyně senátu